

ΠΑΝΟΣ ΔΗΜΑΚΗΣ

Ο ΗΛΙΟΣ

ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ

ΤΩΝ

ΛΙΟΝΤΑΡΙΩΝ

διόπτρα

Τίτλος πρωτοτύπου
Ο ΗΛΙΟΣ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΛΙΟΝΤΑΡΙΩΝ
Πάνος Δημάκης

© Πάνος Δημάκης, 2026

© Για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ, 2026

Πρώτη ελληνική έκδοση
Απρίλιος 2026

Επιμέλεια κειμένου
Μάγδα Τικοπούλου

Σχεδιασμός εξωφύλλου
Γιώργος Παναρετάκης, Εκδόσεις Διόπτρα

Σελιδοποίηση
Έρση Σωτηρίου, Εκδόσεις Διόπτρα

Κεντρικά γραφεία

Αγ. Παρασκευής 40, 121 32 Περιστερί
Τηλ.: 210 380 52 28, Fax: 210 330 04 39

Βιβλιοπωλείο Books & Life

Σόλωνος 93-95, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 210 330 07 74

www.dioptra.gr
e-mail: info@dioptra.gr

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή ανατύπωση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη. Απαγορεύεται η χρήση ή η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο μέρους ή όλου του βιβλίου για την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Τα δικαιώματα επί του παρόντος έργου διατηρούνται ρητά όσον αφορά την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων (Άρθρο 483) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790.

ISBN: 978-618-10-0309-2

Στον ήλιο μου

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, 26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1923

Κατεβαίνοντας τις στριφογυριστές σκάλες του ξενοδοχείου από τον πρώτο όροφο όπου ήταν το δωμάτιό του, ο Νικήτας Ξιφογένης μπορούσε να ακούσει αρκετή οχλαγωγία. Περίεργο, σκέφτηκε καθώς έσερνε την παλάμη του παράλληλα με το κάγκελο. Αυτός ο θόρυβος ήταν παράταιρος με αυτό το συνήθως ήσυχο ξενοδοχείο. Όταν έφτασε στα τελευταία σκαλιά, εντόπισε την πηγή του θορύβου.

Μια μεγάλη παρέα περίπου δεκαπέντε ατόμων είχε πιάσει το μεγάλο γωνιακό τραπέζι της σάλας και οι εύθυμες φωνές τους είχαν απλωθεί παντού. Ξεφύσηξε ενοχλημένος που θα έπρεπε να δειπνήσει υπό τέτοιες συνθήκες μετά από μια τόσο κουραστική μέρα. Αμέσως μετά, σκέφτηκε ότι δεν του έφταιγαν σε κάτι. Άνθρωποι σαν αυτόν ήταν κι εκείνοι, που πιθανόν να έβγαζαν σαν ατμό την ένταση της μέρας από μέσα τους.

Μόλις κατέβηκε τη σκάλα, κοίταξε ολόγυρα για να ανιχνεύσει ένα τραπέζι σχετικά μακριά τους, μα το μόνο ελεύθερο ήταν ακριβώς δίπλα τους. Άλλωστε, ήταν Κυριακή και πολλοί Γιαννιώτες είχαν βγει για φαγητό ένα ζεστό βράδυ σαν κι αυτό.

Κάθισε κάπως απογοητευμένος στο τραπέζι, μα την αθυμία του νικούσε κατά κράτος η πείνα. Έβγαλε το σακάκι του, γιατί έσκαγε, κι όσο το τακτοποιούσε στην πλάτη της διπλανής

καρέκλας, έκανε ταυτόχρονα νόημα με τα μάτια στον σερβιτόρο, που παραμόνευε ετοιμοπόλεμος για να πάρει την παραγγελία, ντυμένος στην πένα, σαν να δούλευε σε κάποιο ξακουστό ξενοδοχείο της πρωτεύουσας. Αφού παρήγγειλε την μπριζόλα του, ο Νικήτας έκανε νόημα στον νεαρό άντρα με το λεπτό μουστακάκι να σκύψει και χαμηλόφωνα τον ρώτησε:

«Τι έχουμε εδώ δίπλα; Πολλές γλώσσες ακούω...».

Ο σερβιτόρος τού απάντησε ψιθυριστά με συνωμοτικό ύφος:

«Έλληνες, Ιταλοί και Αλβανοί. Περισσότερα δεν ξέρω». Στο πρόσωπό του είχε τώρα ζωγραφιστεί ένας μορφασμός απογοήτευσης, αφού δεν μπορούσε να του παράσχει παραπάνω πληροφορίες.

Ήρθε και το φαγητό του, μα όση ώρα έτρωγε δύο πράγματα τράβηξαν την προσοχή του. Από τη μία, στη χαρούμενη παρέα ήταν ένας Ιταλός γύρω στα πενήντα, ντυμένος στα στρατιωτικά, όπως και οι περισσότεροι συνδαιτυμόνες του. Φαινόταν πολύ ευδιάθετος και η ήρεμη φωνή του ερχόταν σε πλήρη αντίστιξη με αυτές των γύρω του. Πρέπει να ήταν υψηλόβαθμος, αλλά το πλατύ του χαμόγελο δεν μαρτυρούσε ότι έδινε σημασία στον τίτλο του εκείνη τη στιγμή.

Στον Νικήτα έκανε μεγάλη εντύπωση αυτός ο άνθρωπος. Μιλούσε μια ιταλικά και μια γαλλικά, ανάλογα προς τα πού στρέφονταν. Σε όλους χαμογελούσε, συμπαρασύροντας σε αυτή την κίνηση το μουστάκι του, που διατηρούσε μετά βίας στο γκρίζο χρώμα του την ικμάδα της νιότης, μα ήταν περιποιημένο και κομψό. Αρκετές χαραγματιές ρυτίδωναν τα μάτια του, χωρίς να μπορούν να αφαιρέσουν μια καθαρότητα από το έκδηλα γοητευτικό του πρόσωπο. Το λευκό δέρμα δεν σε ξεγελούσε· ήταν τόσο διάφανο, που ο Νικήτας δεν μπορούσε παρά να καταλάβει ότι αυτός ο ξένος είχε πολλές εμπειρίες. Πρέπει να είχε δει πολλές θάλασσες και κορυφογραμμές στη ζωή του.

Το δεύτερο πράγμα που του έκανε εντύπωση ήταν ότι κάθε φορά που ο Ιταλός μιλούσε στα γαλλικά προς έναν άντρα του οποίου ο Νικήτας έβλεπε την πλάτη, τα χαρακτηριστικά του οξύνονταν, σαν να προσπαθούσε να φαίνεται πιο ευγενικός. Ο άλλος άντρας τού απαντούσε στην ίδια γλώσσα, μα η προφορά του ήταν ξεκάθαρα πιο βαριά κι ελληνίζουσα. Άλλωστε, η ελληνική στρατιωτική στολή δεν άφηνε πολλά περιθώρια για μάντεμα.

Μα πού την ήξερε αυτή τη φωνή; Ήταν βέβαιος ότι τη γνώριζε από κάπου και ετοιμάστηκε να διαβεί μια φανταστική βιβλιοθήκη, η οποία απαρτιζόταν από όλες τις γνώριμες φωνές που είχε ακούσει στη ζωή του. Δεν χρειάστηκε να κάνει ούτε ένα βήμα μέσα στη μαγική αυτή γαλαρία, γιατί άξαφνα ο άντρας αυτός στράφηκε στα δεξιά του για να μιλήσει στον διπλανό του, και τότε όλα έλαμψαν.

«Δήμο! Δήμο Νότη Μπότσαρη!» αναφώνησε ο Νικήτας έκπληκτος.

Ο άντρας σήκωσε τα φρύδια καθώς έστριψε άλλο λίγο τον λαιμό του προς τα δεξιά για να δει ποιος ήταν αυτός που τον είχε καλέσει με τ' όνομά του. Τα μάτια του άνοιξαν με μια μικρή αναλαμπή, σαν να χαμογέλασαν.

«Νικήτα! Νικήτα Ξιφογένη!» είπε και άστραψε ολόκληρος. Έκανε να σηκωθεί, μα κοντοστάθηκε. Γύρισε προς το τραπέζι και λέγοντας «Excusez-moi. Un ami!» με συγκρατημένο ενθουσιασμό σηκώθηκε σχεδόν ταυτόχρονα με τον Νικήτα. Έδωσαν τα χέρια σ' έναν εγκάρδιο χαιρετισμό ανάμεσα στα τραπέζια.

«Έλα, κάθισε λίγο», του πρότεινε ο Νικήτας τραβώντας την καρέκλα για να κάτσει. «Να σας τον στερήσω για λίγο;» είπε στα γαλλικά προς την άγνωστη παρέα, με τον Ιταλό στρατιωτικό να γνέφει ευγενικά με ένα χαμόγελο.

Κάθισαν και για μια στιγμή κοιτάχτηκαν με χαρά, σαν να θαύμαζαν ο ένας τον άλλο, σε αυτή τη μακάρια στιγμή που δυο φίλοι ξανασυναντιούνται μετά από καιρό.

Δεν είχε αλλάξει, σκέφτηκε ο Νικήτας. Ή μήπως είχε; Στα τριάντα έξι του χρόνια εξακολουθούσε να έχει αυτά τα σκούρα, αεικίνητα μάτια. Τα χώριζε αυτή η ίσια, μακριά μύτη, που οδηγούσε καρφί στον θαμνωτό του μύστακα, που στέγαζε το μικρό του στόμα. Σε μια εποχή που τα μουστάκια ήταν ο κανόνας ανάμεσα στους άντρες, το δικό του ήταν αυστηρό αλλά και τολμηρό στις άκρες του, έτσι που ομονοούσε με τη μετρημένη σοβαρότητα ενός απόγονου των ένδοξων Μποτσαραιών. Τι να είχε αλλάξει αυτά τα πεντέξι χρόνια που είχαν περάσει από την τελευταία συνάντησή τους στην Αθήνα; Στο κάτω κάτω, δεν ήταν ανάγκη να έχει αλλάξει κάτι, καθώς ο φίλος του ήταν πάντα πιο σοβαρός από τον ίδιο.

«Τι κάνεις στα Γιάννενα, Δήμο Μπότσαρη; Εγώ στο Βουκουρέστι σε άφησα!» τον ρώτησε κλείνοντάς του το μάτι συνωμοτικά.

«Εσύ εκεί με άφησες, αλλά είχαμε εξελίξεις. Είμαι... πώς να το πούμε... σε αποστολή», είπε ο Δήμος σιγανά.

«Ναι, το βλέπω. Διεθνή αποστολή, αν κρίνω από το ότι εξασκείς για άλλη μια φορά τις ξένες γλώσσες σου...»

«Είδες; Για να μη σκουριάζουν».

«Για πες... Τι σε φέρνει στα μέρη μας; Μέρη μας, που λέει ο λόγος...» είπε ο Νικήτας και σούφρωσε αστεία τα χείλη.

Ο Μπότσαρης έπιασε το υπονοούμενο του Κερκυραίου Ξιφογένη και συνέχισε χαμηλόφωνα, γέροντας το κεφάλι του προς τον φίλο του:

«Ίσως έχεις ακούσει για την Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη, το διεθνές όργανο που ανέλαβε τη χάραξη των ελληνοαλβανικών συνόρων. Εγώ, λοιπόν, είμαι ο αρχηγός της ελληνικής

αντιπροσωπείας που πλαισιώνει τις άλλες δύο: ιταλική και αλβανική».

«Μεγαλεία, βλέπω. Καμία σχέση με τις βαρετές υπηρεσίες του στρατιωτικού ακόλουθου στη Ρουμανία, ε; Κι ο κύριος; Ποιος είναι;» έκανε ο Νικήτας, στραβώνοντας τεχνηέντως το βλέμμα του προς τον Ιταλό.

«Αυτός είναι ο Ενρίκο Τελλίνι, ο επικεφαλής της επιτροπής χάραξης. Μας έβγαλε έξω για τα γενέθλιά του».

«Οπότε βλέπω ότι έχετε αγαστές σχέσεις, κύριε συνταγματάρχα! Γενέθλια ακούω, κρασάκι και φαγητό. Έτσι! Πρέπει να τα βρίσκουν μεταξύ τους οι γείτονες!» αστειεύτηκε εξίσου χαμηλόφωνα ο Νικήτας. Κατανοούσε ότι δεν έπρεπε να φέρει σε αμηχανία τον φίλο του, τόσο κοντά στους ομολόγους του, παρόλο που ο Τελλίνι δεν φαινόταν να δίνει σημασία και μόλις τώρα αφηγείτο στους συντρόφους του μια αστεία ιστορία από τον Μεγάλο Πόλεμο.

«Ας πούμε ότι το προσπαθούμε», είπε ο Μπότσαρης σχεδόν συλλαβίζοντας τις λέξεις.

Ο Νικήτας διέγνωσε τον δισταγμό στη φωνή του.

«Δύσκολος χαρακτήρας;» τον ρώτησε και κοίταξε διακριτικά τον Τελλίνι.

«Ενδιαφέρων, θα έλεγα. Πολύ εύστροφος και ευφυής. Είναι κύριος του εαυτού του, ενώ η έκφραση του προσώπου του απέχει πολύ από τους μύχιους λογισμούς του».

Χαμογέλασε πονηρά και συνέχισε:

«Θα μπορούσες να πεις ότι η παρουσία του μαρτυρεί με πόση επιμέλεια η Ιταλία επιλέγει τους απεσταλμένους της. Άλλωστε, όλο και περισσότερο θέλει να δείξει ότι είναι μεγάλη δύναμη. Ο Θεός να την κάνει δηλαδή...».

Αμέσως, αποφάσισε να αλλάξει τη ρότα της συζήτησης, για να μην καταλάβει κανένας το θέμα της κουβέντας τους,

μολονότι ήταν κομματάκι δύσκολο, μιας και η μεγάλη σάλα του ξενοδοχείου δονείτο από τις κουβέντες και τα γέλια των επισκεπτών της.

«Εσένα ποιος καλός άνεμος σε φέρνει στα Ιωάννινα;» ρώτησε.

«Εγώ, αγαπητέ μου, δεν χαράζω κανένα σύνορο. Απλώς, το καλό που σου θέλω, τα Ιωάννινα να μείνουν εντός ελληνικής επικράτειας, γιατί μόλις σήμερα αγόρασα δύο ακίνητα και πού να τρέχω του χρόνου στα Τίρανα να τα μεταπωλήσω!» Το γέλιο του ακούστηκε ηχηρό, κάνοντας μια κυρία με ένα πράσινο φόρεμα και ένα αστείο, ψευτοαριστοκρατικό χτένισμα να ξαφνιαστεί και να κοιτάξει από πού ήρθε ο γέλωτας.

«Αγαπητέ δικηγόρε, παλιά σου τέχνη κόσκινο, ε; Από τότε, από παλιά στην Αθήνα, είχες επιχειρηματικό δαιμόνιο! Ο αδερφός σου τι κάνει; Πόσα χρόνια έχω να τον δω κι εκείνον...»

«Όπως τον ήξερες! Εκεί, με τα λάδια και τα κρασιά του», είπε ο Νικήτας ξινά.

«Δεν βλέπω να το λες με την καρδιά σου!»

«Άσε με, μωρέ, με τον αγρότη. Δεν έχει καμία σχέση με μένα. Εγώ, Δήμο μου, κινούμαι σε άλλες σφαίρες. Για πες, εδώ τι έχουμε; Καμιά περιπετειούλα με καμιά Γιαννιώτισσα;» του είπε κλείνοντας το μάτι και το μυαλό του ταξίδεψε αστραπιαία στον καιρό που ζούσαν κι οι δύο στην Αθήνα και χαίρονταν την ανέμελη ελευθερία τους.

«Χα, χα, ο παλιός καλός Νικήτας! Παντρεμένος άνθρωπος είμαι. Αλλά ακόμα και να ήθελα, πού να βρω χρόνο για τέτοια πράγματα, βρε; Φαντάσου ότι αύριο θα ξυπνήσουμε από τα άγρια χαράματα για να πάμε να κάνουμε έρευνα στην κοιλάδα του Δρίνου. Τέσσερις ώρες θέλουμε για να πάμε με το χάρβαλο που έχουμε για αυτοκίνητο!» είπε ξεφυσώντας, αναλογιζόμενος τη δύσκολη μέρα που θα ξημέρωνε σε λίγο. «Κι ας ελπίσουμε να πάνε όλα όπως πρέπει...»

«Καλά ξεμπερδέματα. Δεν σε φοβάμαι εσένα. Θα τα καταφέρεις μια χαρά να τους κάνεις κουμάντο τους Ιταλούς». Το πρόσωπό του γυάλισε καθώς πρόφερε τις επόμενες λέξεις σιγανά: «Στο κάτω κάτω, όλοι παντρεμένοι άνθρωποι είμαστε. Εγώ, πάλι, μεθαύριο γυρίζω Κέρκυρα, αλλά όχι πριν επισκεφτώ μια ευγενική κυρία της πόλης, που είχε την καλοσύνη να με καλέσει στον οντά της! Και στο νησί έχουμε άλλες...».

«Τη ζωή σου να 'χα!» είπε γελώντας ο Μπότσαρης και αμέσως συνειδητοποίησε ότι έλειπε ήδη αρκετή ώρα από το τραπέζι του και δεν ήταν κόσμιο αυτό. «Θα με συγχωρήσεις, αλλά πρέπει να επιστρέψω στο τραπέζι μου. Μη λένε ότι τους αγνού κιόλας!»

«Ναι, ναι, καταλαβαίνω. Μη νευριάζει κι ο Ιταλός σου κι έχετε και δουλειά αύριο! Λοιπόν, Δήμο μου, χάρηκα πολύ που σε ξανάδα κι άμα έρθεις προς Κέρκυρα, να τα πούμε καλύτερα, όχι έτσι στο πόδι!»

Οι δυο άντρες έσφιξαν τα χέρια και ο Μπότσαρης επέστρεψε στο τραπέζι του. Όταν κατά τα μεσάνυχτα σηκώθηκε η μεγάλη παρέα για να ανέβουν στα δωμάτιά τους, όλοι είχαν επίγνωση του γεγονότος ότι δεν θα κοιμούνταν και πολλές ώρες. Αυτό που δεν γνώριζαν ήταν ότι για κάποιους απ' αυτούς εκείνη θα ήταν η τελευταία νύχτα της ζωής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο Ενρίκο Τελλίσι είχε έναν γαλήνιο ύπνο εκείνο το βράδυ. Είχε ανέβει στο δωμάτιό του στον τρίτο όροφο πολύ ευδιάθετος μετά τα γενέθλιά του. Πενήντα δύο... Έβγαλε τη στολή του, τη δίπλωσε, την ακούμπησε σχεδόν ευλαβικά στην καρέκλα και ξάπλωσε στο κρεβάτι. Με το που ακούμπησε το κεφάλι του, απόρησε με το πόσο απαλό ήταν το λευκό μαξιλάρι του. Έκανε πολλή ζέστη όλη μέρα, αλλά τώρα είχε δροσίσει αρκετά και σκεπάστηκε με ένα ολόασπρο σεντόνι, κοιτάζοντας προς το ζωγραφιστό ταβάνι. Μια κεραμιδί μπορντούρα πλαισίωνε μια παράσταση με φυτικό θέμα. Πανέμορφοι θάμνοι μες στα βουνά και στο βάθος λαμπύριζε ένα ποτάμι.

Σκέφτηκε ότι ένα τέτοιο τοπίο αντίκριζε στο χωριό που γεννήθηκε στην Τοσκάνη, το Ποντρέμολι. Το σπίτι του δεν ήταν μες στη μεσαιωνική πόλη, μα στις άκρες της κι από εκεί αγνά-ντευε ως παιδί το πέτρινο γεφύρι που στεφάνωνε το ποτάμι. Ποντρέμολι σήμαινε «η γέφυρα που τρέμει», αλλά χαμογέλασε με την ιδέα ότι ποτέ δεν την είχε δει να τρέμει, εκτός από τα ψηλά δέντρα που την πλαισίωναν και που ο αέρας τα λύγιζε.

Λίγο πριν αποκοιμηθεί αποκαμωμένος, ο νους του πήγε στην αυριανή μέρα. Θα ήταν πολύ κουραστική και το χειρότερο ήταν ότι θα έπρεπε να το επαναλάβουν και μεθαύριο, αφού ο ίδιος είχε κανονίσει δύο αναγνωριστικές εξορμήσεις τη μια μετά την άλλη. Δεν του έφταιγε κανείς· εκείνος το είχε

αποφασίσει, προξενώντας την απορία όλων των άλλων, ακόμα και της δικής του ομάδας.

Κανονικά, οι επιτόπιες έρευνες στα διαφιλονικούμενα εδάφη γίνονταν μία φορά την εβδομάδα. Πήγαιναν στα χωριά και προσπαθούσαν με διάφορες μεθόδους να εξακριβώσουν σε ποια πλευρά έπρεπε να τα επιδικάσουν, την ελληνική ή την αλβανική. Κι αφού μάζευαν τα στοιχεία τους, είχαν μια ολόκληρη εβδομάδα να κάτσουν να τα εξετάσουν. Όχι όπως τώρα, που θα έσπευδαν να τα στριμώξουν όλα σε ένα διήμερο. Κι ήταν αυτά τα ρημάδια οι δρόμοι τόσο μεσαιωνικοί. Μόνο Ιωάννινα-Κακαβιά ήταν πόσες ώρες, ακόμα και με την υπέροχη ασημί Lancία του.

Παλιά η βάση της επιτροπής ήταν στην Κορυτσά, αλλά την είχαν μεταφέρει στα Ιωάννινα και τώρα θα τη μετέφεραν στην Κέρκυρα. Έτσι τους ανακοίνωσε ο ίδιος πριν λίγες μέρες. Πολλοί ρωτούσαν γιατί να προκληθεί τέτοια αναστάτωση. Στο κάτω κάτω της γραφής, αν οι μετακινήσεις ήταν μια φορά δύσκολες στην ενδοχώρα, τι θα γινόταν τώρα που κάθε φορά θα αναγκάζονταν να διασχίζουν τη θάλασσα; Μα οι άνωθεν εντολές ήταν αυτές, κάτι που τον έκανε να αναρωτηθεί αν ετίθετο θέμα ασφάλειας. Άλλωστε, η επιτροπή δεν είχε μείνει πάνω από μερικές εβδομάδες στα Ιωάννινα.

Μήπως αυτή η πρεμούρα να φύγουν άρον άρον από την πρωτεύουσα της Ηπείρου είχε να κάνει με το γεγονός ότι μόλις μια μέρα μετά την άφιξη του Τελλίνι και της συνοδείας του, ο Ιταλός πρόξενος στα Ιωάννινα Μόντικα αναχώρησε εσπευσμένα για την Ιταλία, φανερά αγχωμένος, κάτι που μπόρεσαν να διακρίνουν ακόμα και οι πιο απαθείς παρατηρητές; Μάλιστα, ζήτησε και συνοδεία, με αποτέλεσμα η ελληνική κυβέρνηση να του διαθέσει δέκα χωροφύλακες. Δεν εξήγησε σε κανέναν προς τι τόση βιασύνη. Ο ίδιος όμως διέδωσε ότι κινδύνευε

η ζωή του. Περίμενε κάποια δολοφονική απόπειρα εναντίον του; Κι αν ναι, γιατί δεν είπε κάτι πιο συγκεκριμένο στον ίδιο τον Τελλίνι, παρά τις επίμονες ερωτήσεις του; Ο Τελλίνι δεν μπορούσε να ξεχάσει τη λαγίσια φάτσα του.

Όσο κι αν ο Ενρίκο ήθελε να θεωρεί τον εαυτό του γενναίο, έναν ήρωα πολέμου που είχε αντιμετωπίσει εχθρούς και εχθρούς, τον τελευταίο καιρό είχαν γίνει διάφορα και διαρκώς άκουγε περίεργες φήμες. Έτσι, έβγαλε την ανακοίνωση πως στις 30 Αυγούστου η έδρα τους θα μεταφερόταν στην Κέρκυρα, ότι θα έκαναν τις δύο αναγνωρίσεις απανωτά, στις 27 και τις 28, και θα έφευγαν αμέσως μετά, χωρίς να περιμένουν την περάτωση των εργασιών.

Σε λιγότερες από τέσσερις ώρες θα έπρεπε να ξυπνήσει. Ωστόσο, ο ύπνος δεν έλεγε να του κάνει τη χάρη και να τον καλύψει με τα φτερά του. Στριφογύριζε στο κρεβάτι μες στη ζέστη, πετώντας το σεντόνι την ώρα που άκουγε από κάτω στον δρόμο να περνάνε κάτι ξενύχτηδες, που τραγουδούσαν δίχως άλλο για έναν χαμένο έρωτα και την αδικία της ζωής. Ήταν άδικη η ζωή του; Παρ' όλο το άγχος του –που τα εύθυμα γενέθλια είχαν καταπνίξει για κάποιες ώρες– αναλογίστηκε ότι δεν τα είχε καταφέρει κι άσχημα: συνταγματάρχης στη Λιβύη στον ιταλοτουρκικό πόλεμο του 1911, στρατιωτικός ακόλουθος στη Βιέννη, στρατηγός πια στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου τραυματίστηκε στο πρόσωπο και αιχμαλωτίστηκε.

Θυμήθηκε τη συγκίνηση που ένιωσε όταν μετά την απελευθέρωσή του του έδωσαν ασημένιο μετάλλιο ανδρείας. Το είχε βάλει σε κορνίζα στο σπίτι του στην Ιταλία, το πρώτο πράγμα που αντίκριζες όταν έμπαινες στο γραφείο του. Μια υπενθύμιση στον κάθε επισκέπτη ότι είχε πάει στην κόλαση κι είχε ξανάρθει. Περίεργο πράγμα πώς ένα κομμάτι γυαλιστερό μέταλλο μπορεί να εγκιβωτίσει το αποτέλεσμα μιας ζωής ή το

συμπέρασμα μιας και μόνης στιγμής. Ένας μικρός, σκληρός κύκλος που έκλεινε μέσα του τον ίδιο.

Σφουγγίσε τον ιδρώτα από το μέτωπό του. Δεν παλευόταν αυτή η κατάσταση. Σηκώθηκε και πήγε στο παράθυρο. Το άνοιξε και είδε από κάτω μια ζητιάνα να έχει πιάσει τη γωνία του δρόμου και να προσπαθεί να βολευτεί. Δεν περνούσε κανείς άλλος εκείνη την ώρα. Μέχρι και τα πουλιά ακούγονταν στα δέντρα, τώρα που οι μεθυσμένοι είχαν πάει να κοιμίσουν την άδικη ζωή τους.

Ξαναπήγε στο κρεβάτι, αποφασισμένος να κοιμηθεί πάση θυσία. Άλλωστε, έπρεπε να πάρει δυνάμεις για το σερί των δύο αναγνωρίσεων.

Όταν ξύπνησε μετά από λίγες ώρες, η διάθεσή του ήταν αισθητά καλύτερη. Το σκοτάδι δεν ήταν πια πηχτό, αλλά η λάμπα σίγουρα θα τον βοηθούσε να ντυθεί πιο εύκολα. Την άναψε και το φως χάιδεψε απαλά τα παλιά έπιπλα. Φόρεσε το παντελόνι με τη φουφούλα, που οι ολογυάλιστες ως κάτω από το γόνατο μπότες έκαναν πιο φουντωτή. Το σακάκι είχε τέσσερις σειρές παράσημα και οι χαμηλοί γιακάδες στολίζονταν από αστέρια. Στο κεφάλι φόρεσε το καπέλο με το κοντό, δερμάτινο γείσο και τον αετό που στεφάνωνε μια ολόχρυση κορόνα. Κοιτάχτηκε για μια τελευταία φορά στον παλιό καθρέφτη με τις μαύρες κηλίδες, πήρε τον δερμάτινο χαρτοφύλακά του από το τραπέζι με το βάζο με τα μαραμένα λουλούδια και κατέβηκε στο φουαγιέ, όπου ήλπιζε ότι θα έβλεπε και τους άλλους τέσσερις της κουστωδίας του.

Μάταια. Μόνος του ήταν, εξόν από τον δύστυχο σερβιτόρο, που του είχε ζητήσει αποβραδís να τους έχει έτοιμο πρωινό. Ούτε τις τσίμπλες του δεν είχε ξεπλύνει και βαρύθυμα πρόσφερε καφέ και βουτήματα στον στρατηγό, που κοιτούσε προς τη σκάλα για να δει πότε θα κατέβαιναν οι υπόλοιποι. Το περίμενε

ότι θα αργούσαν· άλλωστε δεν του έφταιγαν αυτοί οι κακόμοιροι που εκείνος κατήλθε νωρίτερα. Θα μπορούσε να τους κατσαδιάσει, μα θα έχανε κάθε ηθικό έρεισμα μέσα του, αν το έκανε έτσι, χωρίς λόγο, ακόμα κι αν ο βαθμός του ήταν ικανός να υποστηρίξει μια τέτοια κίνηση. Και δεν του πήγαινε η καρδιά να το κάνει.

Κατεβαίνοντας στην αρκετά μεγαλόπρεπη σάλα του γιαννιώτικου ξενοδοχείου, ο ταγματάρχης επίατρος Λουίτζι Κόρτι είδε τον στρατηγό Τελλίνι να βουτάει ένα μπισκότο στον καφέ του και να το φέρνει στο στόμα του με προσοχή, για να μη στάξει επάνω του, μια κίνηση που του προκάλεσε ένα πνιχτό χαμόγελο. Έβηξε απαλά για να κάνει αισθητή την παρουσία του, μη θέλοντας να υπερβεί τα εσκαμμένα σε μία σχέση που, πέρα από τη διαφορά στον βαθμό, διακρινόταν και για τον σεβασμό που έτρεφε για τον ανώτερό του, όσο κι αν η χθεσινή βραδιά έμοιαζε περισσότερο με μια φιλική συνάντηση.

Τον συντρόφεψε στο πρωινό, καθώς στα επόμενα λεπτά κατέβηκαν και οι υπόλοιποι της ιταλικής αντιπροσωπείας: ο βοηθός του Τελλίνι, ο λιγνός και μαυριδερός Μάριο Μπονατσίνι, με τη στολή του αψεγάδιαστη κι αυτός, καθώς κι ο οδηγός του, ο Ρεμίτζιο Φαρνέτι, ένας γεροδεμένος Μιλανέζος, που ψεύδιζε όταν μιλούσε στους ανωτέρους του. Οι τρεις Ιταλοί φορούσαν πεντακάθαρες και καλοσιδερωμένες στολές και χάρηκαν το πρωινό τους, γνωρίζοντας ότι το γρήγορο αμάξι τους θα τους επέτρεπε να φτάσουν στον προορισμό τους, στην κοιλάδα του Δρίνου, πολύ πιο εύκολα και γρήγορα απ' ό,τι τα αυτοκίνητα των Ελλήνων και των Αλβανών.

Μαζί τους ήταν και ο Αλβανός Θανάς Γκεζίρι, πρώην δήμαρχος της ηπειρώτικης κωμόπολης του Λεσκοβικίου, που τους τον είχε παραχωρήσει εδώ και εβδομάδες η αλβανική αντιπροσωπεία προκειμένου να κάνει χρέη διερμηνέα. Τα καφετί

του ρούχα έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με το grigio-verde, το γκριζοπράσινο των ιταλικών στολών. Ήταν ένας εύθυμος τύπος, που δεν σταματούσε να λέει αστεία με τα σπαστά αλλά άκρως επικοινωνιακά ιταλικά του. Ήταν όμως πολύ περήφανος που του είχε ανατεθεί αυτό το πόστο και απολάμβανε πολύ τον ρόλο του, ειδικά όταν έκαναν αναγνωρίσεις στα χωριά και κουβέντιαζε με τους απλούς ανθρώπους, αλλά κι όταν μιλούσε με την αντίστοιχη αλβανική επιτροπή.

Τον θαύμαζε τον Τελλίνι και δεν πίστευε κουβέντα γι' αυτά που έλεγαν ότι ενδεχομένως έκανε κατά την ιταλική κατοχή της χώρας του πριν λίγα χρόνια. Του φαινόταν αμέμπτου ηθικής και πολύ φιλικός προς την αλβανική υπόθεση, πόσο μάλλον επειδή γέλαγε με τα αστεία του, όσο χοντροκομμένα κι αν ήταν. Πάντα συζητούσαν πολύ μεταξύ τους. Ο Τελλίνι χαιρόταν να τον ρωτάει για τη ζωή και τις συνθήκες της περιοχής, για τη γλωσσική πραγματικότητα, τις θρησκείες και τις εθνικές συνειδήσεις.

Ο Γκεζίρι τον έβλεπε να καπνίζει αργά και νωχελικά, με τον σχεδόν αυτοκρατορικό τρόπο που κρατούν κάποιοι το τσιγάρο, σαν ένα σκήπτρο από χρυσάφι. Δεν είχε δει βασιλιάδες στη ζωή του, αλλά έτσι θα ήταν: σοβαροί, αβροί, με μια μακάρια ηρεμία και αποφασιστικό βλέμμα. Κι ένα χαμόγελο που διαρκώς υπέφωσκε, αλλά την ώρα της δουλειάς ποτέ δεν έσκαγε, ξεκάθαρο σημάδι αυτοσυγκράτησης και πειθαρχίας.

Όταν η ιταλική επιτροπή είχε πρωτοέρθει στην περιοχή την προηγούμενη χρονιά για να κάνει τις εργασίες –που ύστερα διέκοψε για τον βαρύ χειμώνα–, περίμενε ότι οι Αλβανοί ομόλογοί τους θα ήταν σαφώς χειρότερα ντυμένοι. Ένα μικρό, φτωχό κράτος, που ήταν ανεξάρτητο –που λέει ο λόγος– ελάχιστα χρόνια. Μα με τεράστια έκπληξη αντίκρισαν την αλβανική αποστολή με υπέροχες στρατιωτικές στολές, που τους χτύπησαν στο μάτι.

«Δεν γίνεται να είναι όλοι ντυμένοι στην πένα», μονολόγησε ο ταγματάρχης Κόρτι, εμφανώς πικαρισμένος που το σακάκι του ήθελε μάλλον ανανέωση σε σχέση με του Αλβανού συναδέλφου του. «Μάλλον, τους έντυσαν αυτούς καλά για να μας κάνουν εντύπωση».

Ωστόσο, οι δύο επιτροπές είχαν πολύ αγαστές σχέσεις καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών, κάτι που ήταν εμφανές στο χθεσινοβραδινό γλέντι τους, όταν το κρασί κατέβαινε γάργαρο στα λαρύγγια τους και έκανε τους Αλβανούς να τραγουδήσουν δικούς τους σκοπούς, που σύντομα ανταπάντησαν χαρωπά τόσο οι Ιταλοί όσο και οι Έλληνες στις δικές τους γλώσσες. Το κρασί γλυκαίνει τις καρδιές σαν μαγικό επίχρισμα επάνω τους και κάμπει έστω και προσωρινά τις αντιστάσεις που γεννούν οι θάλασσες και τα βουνά που χωρίζουν τους ανθρώπους. Η ίδια καλή διάθεση υπήρχε και σήμερα στο πρωινό όπου συναντήθηκαν.

Άλλωστε δύο από τα τέσσερα μέλη της αλβανικής αντιπροσωπείας ήταν Ιταλοί: ο ταγματάρχης Κολόνε, που ήταν και επικεφαλής, και ο γεωμέτρης Τζιότι. Οι Έλληνες δεν είχαν πάρει με καλό μάτι το γεγονός ότι οι Ιταλοί, οι οποίοι θα έπρεπε να είναι ανεξάρτητοι και αμερόληπτοι ως αρχηγοί της εξεταστικής επιτροπής, είχαν στελεχώσει τη μισή αλβανική αντιπροσωπεία. Η ιταλική πλευρά είχε ανταπαντήσει ότι αυτό έγινε αποκλειστικά επειδή το νεογέννητο κράτος της Αλβανίας δεν είχε και τόσους ειδικούς στον τομέα αυτό. Πάντως, οι Ιταλοί διαβεβαίωναν ότι η δουλειά τους θα ήταν απολύτως αμερόληπτη, χωρίς να βοηθούν υπογείως καμία από τις δύο πλευρές.

Στο μεταξύ, κατέβηκε και η ελληνική αντιπροσωπεία. Η φρεσκάδα στο πρόσωπο του Μπότσαρη, παρά τις ελάχιστες ώρες ύπνου, δεν έβρισκε το ταίρι της στο πρόσωπο του συνοδού του, του λοχαγού Τσίγγανου, ο οποίος σηκώθηκε με ένα ζαρωμένο,

σχεδόν τσαλακωμένο δέρμα και μάτια βουλιαγμένα από την κούραση και κάτι απροσδιόριστα μυστήρια.

Στην ίδια περίπτωση κατάσταση ήταν και ο στρατιώτης του ελληνικού στρατού που χρησίμευε ως οδηγός του κακομοιρισμένου Ford της ελληνικής αποστολής. Ένα σχεδόν αμούστακο παιδί από την Άρτα, που είχε πάντα στο μυαλό του πώς να αποφεύγει τις χιλιάδες λακκούβες στη διαδρομή, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να μην πέσει σε πολλές και επιβαρύνει έτσι την κατάσταση εκείνης της παλιατζούρας. Ήταν μια πρόκληση που τον ενθουσίαζε και τον άγχωνε ταυτόχρονα. Και σήμερα, που θα χρειάζονταν τουλάχιστον τέσσερις πέντε ώρες μόνο για να φτάσουν στον προορισμό τους, θα είχε πολλές συμπληγάδες να αποφύγει. Κατάφερε να αποδιώξει κάπως τη νύστα του πίνοντας τρία απανωτά φλιτζάνια καφέ και μπουκώνοντας λαίμαργα μπόλικο ψωμί με βούτυρο, σε σημείο που ο Μπότσαρης του έκανε ένα επικριτικό νεύμα να χαλαρώσει λίγο, γιατί θα φαινόταν αγροίκος μπροστά στους Ιταλούς.

Κάθε φορά που τα τρία αμάξια ξεκινούσαν για αναγνώριση, η διαφορά μεταξύ της απαστράπτουσας ασημί Lancia των Ιταλών, του ελληνικού Ford και του αντίστοιχου αλβανικού ήταν τεράστια. Τα δύο τελευταία δεν διέφεραν και πολύ από άποψη καταπόνησης, μα εκείνο που προκαλούσε τον γέλωτα σε πολλούς αξιωματούχους ήταν ότι το αυτοκίνητο που παραχώρησαν στην αλβανική αντιπροσωπεία ήταν το ένα από τα μόλις δύο αυτοκίνητα σε όλη την Αλβανία!

Εντούτοις, ο Έλληνας κι ο Αλβανός οδηγός δεν νοιάζονταν και τόσο για αυτές τις λεπτομέρειες. Δεδομένου ότι περνούσαν αμέτρητες ώρες μαζί καθώς περίμεναν, τους άρεσε να αστεϊούνται και να κουτσομπολεύουν ό,τι έκαναν οι ανώτεροί τους, όσο έστριβαν τα τσιγάρα τους. Είχαν γίνει σχεδόν φίλοι, γιατί ήξεραν ότι αυτό που συνέβαινε, ο καθορισμός των συνόρων,

δεν ήταν δική τους δουλειά και σίγουρα κανείς δεν θα τους ρωτούσε τη γνώμη τους. Αυτοί είχαν μόνο την υποχρέωση να κρατούν τα αυτοκίνητα σε ανεκτή έως καλή κατάσταση και να προσέχουν μη ρίξουν τους επιβάτες τους σε κάνα χαντάκι.

Ήταν σαν να ανήκαν σε δύο διαφορετικά σύμπαντα. Όλη αυτή η χάραξη των νέων συνόρων ήταν και δεν ήταν σημαντική για εκείνους· κατάγονταν και οι δύο από την ίδια ευρύτερη περιοχή, ένα κράμα πολιτισμών εδώ και χιλιετίες, και τώρα ήταν αυτοί οι ίδιοι που άνοιγαν στους άλλους τον δρόμο στον κόσμο τους, μέσα από κατάφυτα, πολύφυλλα μέρη. Υπήρχε μέσα τους, σαν άφατος κώδικας, η συνειδητοποίηση ότι γινόταν κάτι πολύ σημαντικό εκεί, μα ταυτόχρονα δεν τους ένοιαζε και τόσο.

Όπως κάθονταν τα μέλη και η κάθε επιτροπή συζητούσε χαμηλόφωνα για το πλάνο των δύο επόμενων ημερών, ο Μπότσαρης ξερόβηξε, ανακάθισε και στύλωσε την πλάτη του στη ράχη της σκαλιστής καρέκλας λέγοντας:

«Αγαπητοί μου, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι, προς αποφυγήν καθυστέρησης της διαδικασίας, έχω ήδη διατάξει να υπάρχουν ξεκούραστα άλογα στο φυλάκιο της Κακαβιάς, προκειμένου να συνεχίσουμε με αυτά την πορεία μας. Θα με ρωτήσετε γιατί. Δυστυχώς –και θα σας πω κάτι που μπορεί να το επιβεβαιώσει και ο κύριος Γκεζίρι, ο οποίος είναι άριστος γνώστης της περιοχής– αμαξιτός δρόμος δεν πάει στο μεγαλύτερο μέρος της υπό αναγνώριση περιοχής. Δεδομένου ότι τα χρονικά μας περιθώρια είναι περιορισμένα, θεώρησα ότι το εν λόγω βήμα είναι επιβεβλημένο, ώστε να μην καθυστερήσουμε επιπλέον. Προκειμένου να διευκολυνθεί η όλη διαδικασία, έχω επίσης διατάξει όπως παρίστανται εκεί δύο αξιωματικοί, ένας υπεύθυνος περί τα τοπογραφικά, ο λοχαγός Λαμπρόπουλος, και άλλος ένας, ο οποίος θα αποτελεί τον σύνδεσμό μας με το αρχηγείο. Είναι ο λοχαγός Σπυρόπουλος. Θα ήθελα να

σας διαβεβαιώσω ότι αυτή η απόφαση ελήφθη με προνοητικό χαρακτήρα».

Όμως πριν αποσώσει την κουβέντα του, που την είχε εκφωνήσει με επισημότητα, ο Τελλίνι σκοτείνιασε. Ήδη από τη μέση της ανακοίνωσης, τα φρύδια του είχαν ζαρώσει, πλησιάζοντας το ένα το άλλο, σαν να προσπαθούσαν αναμεταξύ τους να ερμηνεύσουν γιατί οι Έλληνες έβαζαν κι άλλες δικές τους δυνάμεις στο παιχνίδι. Στράφηκε προς τον Γκεζίρι και τον ρώτησε αν όντως ίσχυε πως δεν υπήρχε η δυνατότητα πρόσβασης με αυτοκίνητο. Ο Γκεζίρι έξυσε το κεφάλι του αμήχανα, συνειδητοποιώντας με μια μικρή ντροπή ότι όντως δεν ήταν εύκολη η πρόσβαση. Συμπλήρωσε, όμως, πως στα πρώτα δύο χωριά θα μπορούσαν σίγουρα να φτάσουν, έστω και με κάποια δυσκολία.

«Τότε, τι χρειάζονται οι επιπλέον αξιωματικοί, κύριε Μπότσαρη; Δεν μου αρέσουν τέτοιου είδους πρωτοβουλίες. Καλά ήταν ως τώρα. Καιρό είχατε να μας εισαγάγετε μία καινούργια», του είπε με νηφάλια φωνή, μα το βλέμμα πρόδιδε ότι είχε νευριάσει. Η φωνή με τα μάτια δεν συνάδουν πάντα, όσο κι αν η απόσταση μεταξύ τους είναι τόσο μικρή. Είναι και τα δύο αέρας, είναι αόρατα κύματα. Η έλλειψη υπόστασης δεν υποδηλώνει ανυπαρξία δύναμης. Η μη απτή φωνή, το μη απτό βλέμμα του Τελλίνι ήταν αρκετά για να κάνουν τον Μπότσαρη να καταλάβει ότι έβραζε μέσα του.

Για λίγο, ο Μπότσαρης βίωσε μία στιγμή ικανοποίησης. Μια υπόγεια χαρά γεννήθηκε μέσα του που μπορούσε κι αυτός να κινεί τα νήματα. Σαν σε μια παρτίδα σκάκι με ζωντανά κομμάτια, αυτή η κίνηση έμπροσθεν με τους ίππους ήταν μια άσκηση εξουσίας. Επιστράτευσε όλη την πραότητα του, κάνοντας τις λέξεις που έβγαιναν από το στόμα του να φαντάζουν σχεδόν ειρωνικές.

«Αγαπητέ μου στρατηγέ, κάθε απόφαση που λαμβάνω έχει ως πρωταρχικό σκοπό και γνώμονα την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων μας. Και την ασφάλεια όλων!» Τώρα γλύκανε τη φωνή του. Αρκετά τον είχε ερεθίσει. «Έχω στο μυαλό μου το καλύτερο για εσάς», του είπε και πλησιάζοντας αργά ακούμπησε την παλάμη του στον ώμο του Ιταλού στρατηγού, ο οποίος δεν φαινόταν να συμμερίζεται την αλλαγή στον τόνο της φωνής. Παρ' όλα αυτά, αποφάσισε να δώσει τόπο στην οργή, με μια ανεπαίσθητη καχυποψία να έχει κουρνιασεί στο μυαλό του. Δεν του ανταπάντησε, παρά μόνο σηκώθηκε, για να μη χρειάζεται να έχει το χέρι του ο Μπότσαρης επάνω του. Ο Μπότσαρης χαμογέλασε. Αλλά πιο πολύ χαμογέλασε από μέσα του.

«Ας έχει! Θα φύγει πρώτα η αλβανική αντιπροσωπεία, έτσι δεν είναι, ταγματάρχα Κολόνε; Απ' όσο είδα στα χαρτιά μου, είναι 62 χιλιόμετρα ως την Κακαβιά και το αυτοκίνητό σας θέλει τουλάχιστον δυόμισι με τρεις ώρες να φτάσει εκεί. Το ίδιο και το δικό σας, συνταγματάρχα Μπότσαρη. Συνεπώς, ξεκινάει πρώτα η αλβανική αποστολή –προτείνω άμεσα, στις 5.50– και αμέσως μετά εσείς. Στο τέλος, θα είμαστε εμείς, που θα σας προφτάσουμε εύκολα».

«Με όλον τον σεβασμό, στρατηγέ, δεν είναι και τόσο χάλια το δικό μας αυτοκίνητο. Θα φύγουμε στις 6.30 και στις 9.00 θα είμαστε όλοι στην Κακαβιά, για να συνεχίσουμε όπως είπαμε», απάντησε θιγμένος ο Μπότσαρης.

Ο Τελλίνι κρατήθηκε να μην καγχάσει, γνωρίζοντας καλά το χάλι στο οποίο ήταν και το ελληνικό αμάξι.

«Εντάξει, συνταγματάρχα, αλλά μην αργήσετε πολύ. Έχουμε πολλή δουλειά σήμερα!»

Η αλβανική αντιπροσωπεία αποχώρησε αμέσως για να ετοιμαστεί για την αναχώρηση, και το ίδιο έκανε η ελληνική, μόνο

που εκείνοι πήγαν στα δωμάτιά τους. Είχαν ακόμα χρόνο. Στις 6.25 ο Τσίγγανος είπε στον Μπότσαρη ότι έπρεπε να κατέβουν κάτω. Ο Μπότσαρης κοίταξε και εκείνος το δικό του ρολόι.

«Όχι, δεν είναι η ώρα... Δεν πρέπει να φύγουμε ακόμα...» του απάντησε στεγνά. Ο Τσίγγανος τον έβλεπε να κοιτάζει το ρολόι του κάθε πέντε λεπτά. Τελικά, στις 6.50 του έκανε νεύμα να φύγουν χωρίς να μιλήσει.

Όταν κατέβηκαν, βρήκαν τον οδηγό τους να τους περιμένει ανυπόμονος. Τι τον είχαν ξυπνήσει από τα άγρια χαράματα, αν ήταν να φύγουν στις 7.00; Επιβιβάστηκαν στο αμάξι και διέσχισαν την πόλη, που είχε ήδη ξυπνήσει μες στη ζέστη.

Το ξενοδοχείο ήταν δίπλα στη λίμνη και μέχρι να πάρουν τον δρόμο προς τον βορρά, είχαν στο πλάι τους τις καλαμιές και το νερό να στραφταλίζει ακίνητο, σχεδόν νεκρό, καθώς οι ακτίνες του ανατέλλοντος ηλίου συγκρούονταν επάνω του και το τρυπούσαν σαν ακόντια. Δεν κατάφερναν να πάνε πολύ βαθιά, όσο κι αν είχε χαμηλώσει η στάθμη στα τέλη Αυγούστου, αφού τα πράσινα νερά ήταν πηχτά, με μυριάδες ζουζούνια να χορεύουν νωχελικά επάνω τους.

Οι άνθρωποι είχαν βγει στους δρόμους για να πάνε στις δουλειές τους και ήδη σφούγγιζαν τον ιδρώτα που κυλούσε βρόμικος από τα μέτωπά τους, προμήνυμα ότι η μέρα θα ήταν ανυπόφορη. Μα τα βουνά απέναντι τους κοιτούσαν μακάρια, μακριά από τον κρατήρα του οροπεδίου. Ήταν αχόρταγα για δροσιά, που τη γεννούσαν μόνα τους στις κορυφές και τις χαράδρες. Επάνω σε αυτές τις σταγόνες της αυγής καθρεφτιζόταν η παντελής αδιαφορία τους για τον κόσμο που καιγόταν πιο κάτω. Το κακό δεν υπάρχει στα βουνά. Δεν μπορεί να υπάρξει...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Το αλβανικό αμάξι είχε ήδη ένα προβάδισμα κάποιων χιλιομέτρων, όταν το ελληνικό άφηνε την τελευταία ακτή της λίμνης και έπαιρνε τον δρόμο προς την Κακαβιά. Τα πρώτα δυο τρία χιλιόμετρα φαίνονταν σαν λεωφόρος των Παρισίων σε σχέση με την κατάσταση του δρόμου στο υπόλοιπο της διαδρομής. Και τα δύο άρχισαν σιγά σιγά, χωρίς να βλέπει το ένα το άλλο, να δέχονται τα διόλου τρυφερά τραντάγματα από τις αμέτρητες λακκούβες. Οι επιβάτες και των δύο σκέφτηκαν ομόφωνα πως ευτυχώς δεν ήταν φθινόπωρο και δεν είχε βρέξει, ώστε να έχουν μετατραπεί σε ύπουλες λιμνούλες, που ποιος ήξερε πόσο βαθιές θα ήταν... Το μόνο που τους έλειπε ήταν ένα ατύχημα. Τουλάχιστον τώρα πήγαιναν αρκετά αργά και μπορούσαν να τις δουν έγκαιρα. Ο κινητήρας τους, άλλωστε, δεν μπορούσε να κάνει θαύματα και να τους δώσει φτερά, οπότε από τις λακκούβες μάλλον δεν θα κινδύνευαν.

Κι όσο τα δύο αυτοκίνητα κινούνταν αγκομαχώντας και ασθμαίνοντας στον κλιμακούμενα ανηφορικό δρόμο, οι Ιταλοί ετοιμάστηκαν κι εκείνοι να αναχωρήσουν. Ο Τελλίνι βγήκε έξω στον δρόμο, όπου τον περίμεναν ήδη οι υπόλοιποι. Θα έπρεπε να στριμωχτούν πέντε άτομα στο δικό τους αμάξι, αλλά εκτός από καλύτερο ήταν και πιο ευρύχωρο. Μπήκαν όλοι μέσα και την ώρα που ο στρατηγός ήταν έτοιμος να επιβιβαστεί στο πίσω κάθισμα του ανοιχτού οχήματος –δεν είχαν την πρόθεση να

κλείσουν τη λευκή κουκούλα προς το παρόν- πρόσεξε τη ζητιάνα που είχε δει το βράδυ από το παράθυρο του δωματίου του.

Ασυναίσθητα, πήρε την απόφαση να πάει κοντά της. Διέσχισε τον δρόμο προσεκτικά και όταν την πλησίασε, εκείνη ξαφνιάστηκε από τον ίσκιο που της έκρυψε τον ήλιο. Πριν καν ο Τελλίνι βάλει το χέρι του στην τσέπη του για να βγάλει ένα νόμισμα, η στιγμιαία δροσιά που έφερε ο ίσκιος από τον νεογέννητο ήλιο τη γέμισε με ένα προμήνυμα ευγνωμοσύνης. Πρότεινε το χέρι της τραυλίζοντας κάτι ακατάληπτο και δέχτηκε το κέρμα, που το συνόδευσε ένα «Πάρε» σε σπαστά ελληνικά με τσοκανική προφορά. Είδε το πρόσωπό της να φωτίζεται και ασυνείδητα αναρωτήθηκε αν του θύμιζε κάτι από το παρελθόν. Τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων είναι το αποτέλεσμα δισηκατομμυρίων συνδυασμών, που συντίθενται το ένα δίπλα στο άλλο για να φτιάξουν αυτό που δεν μοιάζει με τίποτα άλλο. Κι αυτό που μοιάζει με κάτι που ξέρεις πολύ καλά.

Την ώρα που γύρισε την πλάτη του κι έκανε δύο βήματα προς το αμάξι, άκουσε τη γυναίκα να του λέει ένα αχνό «Ευχαριστώ», και τότε ξαναστράφηκε προς εκείνη. Δεν της έκρυβε πια τον ήλιο, που τώρα χτύπαγε κατευθείαν στα μάτια της. Ήταν πρασινοκίτρινα, σχεδόν γατίσια, και το δυνατό φως τα έκανε να αστράφτουν. Δυο χάντρες που ήθελαν περισσότερα από τη ζωή. Να αναστηθούν από τη θέρμη του χρυσού δίσκου, να διεκδικήσουν αυτό που στερήθηκαν.

Ο Τελλίνι άγγιξε το γείσο του καπέλου του και της έκανε ένα αγέλαστο, επίσημο νεύμα, σαν να χαιρετούσε μια γηραιά δούκισσα στα μέρη του. Αμέσως μετά, επέστρεψε στο αμάξι του και τους είπε «Πάμε!».

Το αυτοκίνητο πέρασε μέσα από τους δρόμους, που ήταν ακόμα πιο ξύπνιοι τώρα. Οι Γιαννιώτες μυρμήγκιαζαν σε κάθε στενό, με τους πωλητές να διαλαλούν τιςπραμάτειες τους. Ήταν

μόλις δέκα χρόνια ελεύθεροι. Μόλις πριν μία δεκαετία, η νότια Ήπειρος είχε ενωθεί με την υπόλοιπη Ελλάδα και η πλούσια και ξακουστή αυτή πόλη είχε γίνει μια από τις πιο σημαντικές του κράτους. Ο κόσμος ήταν χαρούμενος που είχαν μπει στην αγκαλιά της μητέρας πατρίδας μετά από πεντακόσια χρόνια υποδούλωσης στους Τούρκους. Είχαν μπει βέβαια και στα γρανάζια του ελληνικού κράτους, με όλα τα μειονεκτήματα που αυτό έφερνε.

Στις 7.20 η Lancia άφηνε την πόλη. Πέρασε κι αυτή μέσα από πεδιάδες που στα δεξιά τους είχαν τα μεγαλειώδη βουνά του Ζαγορίου. Κάθε φορά που περνούσαν από εκεί, οι Ιταλοί δεν έπαυαν στιγμή να θαυμάζουν τους επιβλητικούς ορεινούς όγκους. Μάλιστα, ο Τελλίνι είχε επανειλημμένα πει ότι ήθελε να επισκεφτεί κάποια χωριά, στο οποίο ο Μπότσαρης είχε απαντήσει χαριτολογώντας ότι αυτά ήταν και με τη βούλα πια ελληνικά και να μην του έμπαιναν ιδέες.

Καθώς το αυτοκίνητο προχωρούσε, οι Ιταλοί αστειεύονταν, κυρίως ο Μπονατσίνι, που έκανε συνέχεια χοντροκομμένα αστεία, όποτε έβλεπαν καμιά καλοβαλμένη χωριατοπούλα στην άκρη του δρόμου να πηγαίνει στο χωράφι. Ο Τελλίνι δεν συμμετείχε σε αυτά τα χωρατά, αλλά ούτε πρότεινε να πάψουν. Υπολόγιζαν ότι οι Αλβανοί θα έφταναν στο Καλπάκι τώρα, στα μισά της διαδρομής, κι ότι οι Έλληνες θα ακολουθούσαν καταπόδας κάποια χιλιόμετρα πιο πίσω. Κίνηση δεν υπήρχε άλλωστε, μόνο τα κάρρα αποτελούσαν εμπόδιο, αλλά η προσπέραση δεν ήταν δύσκολη.

Η ζέστη έδειχνε να δυναμώνει όλο και περισσότερο. Ο ιδρώτας γεννιόταν μες στα στενά κολλάρια τους και προσπαθούσαν να χώσουν τα δάχτυλά τους ανάμεσα για να χαλαρώσουν το σφιχταγκάλιασμα. Ξαφνικά, γύρω στα δεκαέξι χιλιόμετρα μετά τα Ιωάννινα, άκουσαν τον οδηγό να αναφωνεί έκπληκτος:

«Μα αυτοί δεν είναι οι;...».

Σταμάτησε τη φράση του στη μέση, γιατί εν τω μεταξύ είχαν φτάσει το ελληνικό αμάξι. Τι να είχε συμβεί; Πάρκαραν από πίσω και είδαν τον Μπότσαρη να τους κοιτάζει με ένα βλέμμα απογοήτευσης. Σήκωσε χέρια και ώμους σε ένδειξη ότι κάτι είχαν πάθει.

«Πήγαινε να δεις τι συμβαίνει», είπε ο Τελλίνι στον Μπονατσίνι.

Ο Μπονατσίνι κατέβηκε από το αμάξι και πλησίασε τον Μπότσαρη, που στεκόταν δίπλα στον οδηγό του. Ο νεαρός στρατιώτης είχε πάθει αυτό που φοβόταν, αλλά ήξερε να μαστορεύει ένα αυτοκίνητο σαν σωστός μηχανικός. Άλλωστε, γι' αυτό τον είχαν επιλέξει σε αυτό το πόστο.

«Κινητήρας...» είπε ο Μπότσαρης.

«Θέλετε βοήθεια;» τον ρώτησε ο Μπονατσίνι και πλεύρισε το ελληνικό Ford για να ρίξει μια ματιά κι αυτός στη μηχανή, αν και δεν σκάμπαζε γρυ από αυτά.

«Θα χρειαστούμε βοήθεια;» ρώτησε με τη σειρά του ο Μπότσαρης τον οδηγό.

«Όχι, όχι, συνταγματάρχα. Δεν είναι κάτι που δεν φτιάχνεται. Έχω όλα τα εργαλεία μαζί μου. Μην ανησυχείτε!» αποκρίθηκε ο κάθιδρος οδηγός.

«Καλώς! Να το αναφέρω μια στιγμή στον στρατηγό», είπε ο Μπονατσίνι και επιστρέφοντας στο δικό τους αμάξι ενημέρωσε τον Τελλίνι. Μετά από λίγα δευτερόλεπτα, ήρθε κι ο Έλληνας επικεφαλής.

«Στρατηγέ, κανένα θέμα. Θα το επισκευάσουμε οσονούπω. Δεν χρειάζεται να καθυστερούμε. Προσπεράστε μας εσείς και θα σας φτάσουμε. Μην αλλάξει το χρονοδιάγραμμα. Άλλωστε, να σας θυμίσω ότι έχω ήδη από χθες τηλεφωνήσει στην Κακαβιά να υπάρχουν άλογα να μας περιμένουν. Σε τελική

ανάλυση, παίρνουμε τα άλογα από εκεί κι ερχόμαστε να σας βρούμε».

«Πολύ βολική η πρόβλεψή σας για τα άλογα τελικά», είπε ο Τελλίνι. «Εντάξει, λοιπόν, θα σας περιμένουμε στην Κακαβιά. Όλα καλά με την αλβανική επιτροπή;»

«Τι να σας πω; Λογικά όλα καλά... Δεν πιστεύω να είμαστε τόσο άτυχοι που να συνέβη και σε εκείνους κάτι. Αλλά, σας επαναλαμβάνω, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Συνεχίστε εσείς κι εμείς ερχόμαστε. Συμβαίνουν αυτά...»

«Καλώς! Τα λέμε σε λίγο», είπε ο Τελλίνι σοβαρός και έδωσε σήμα να προσπεράσουν το Ford. Τα βλέμματα των δύο αρχηγών συναντήθηκαν για μια στιγμή. Ο Μπότσαρης εξακολούθησε να παρατηρεί το ιταλικό αμάξι μέχρι που χάθηκε στη στροφή και σίγησε στα αφτιά του ο θόρυβος της μηχανής του.

Κάποια λεπτά πέρασαν, κατά τα οποία ήταν πάλι μόνοι τους. Μόνο ένας αγρότης πέρασε με το μουλάρι του, μα εκείνος δεν προθυμοποιήθηκε να τους βοηθήσει, γιατί οι γνώσεις του δεν ξεπερνούσαν την επισκευή του σαμαριού ή των πετάλων.

Αλλά ύστερα από λίγο ακούστηκε ο ήχος μιας μηχανής. Πρώτα φάνηκε ο κουρνιαχτός της σκόνης και μέσα από αυτόν ξεπρόβαλε ένα αμάξι. Μήπως ήταν οι Ιταλοί που επέστρεφαν για να πάρουν έστω τον Μπότσαρη μαζί τους; Μπορεί να άλλαξαν γνώμη και να θεωρούσαν ότι χωρίς εκείνον δεν θα μπορούσε να γίνει δουλειά, ειδικά αν δεν κατάφερναν να επισκευάσουν το Ford.

Μα δεν ήταν οι Ιταλοί. Ένα άλλο αμάξι κατέβαινε τον δρόμο προς τα Ιωάννινα. Αυτό κι αν αγκομαχούσε... Ο Μπότσαρης βγήκε μπροστά και του έκανε σήμα να σταματήσει. Η στρατιωτική στολή του ήταν αρκετή για να πατήσει φρένο ο οδηγός.

Από το σταματημένο αμάξι βγήκε ένας τριαντάχρονος άντρας, καλοβαλμένος, με ένα κάτασπρο πουκάμισο, που δεν

ήταν όμως σε καλή κατάσταση, δεδομένου ότι αποδείχτηκε πως ερχόταν από τόσο μακριά. Η όψη του ήταν καλοζωισμένη, εκείνη του ανθρώπου που απολάμβανε τη ζωή ως το μεδούλι.

«Καλημέρα, καλημέρα!» του είπε με φυσικότητα και χαμόγελο ο Μπότσαρης. «Όπως ίσως καταλάβατε, έχουμε βλάβη. Μήπως θα μπορούσατε να μας βοηθήσετε;»

«Πολύ λυπάμαι, μα δεν ξέρω να επισκευάζω αυτοκίνητα ούτε ο οδηγός μου», απολογήθηκε ο νεαρός άντρας, κάπως ενοχλημένος που κάποιος του ζητούσε να ασχοληθεί με κάτι τόσο ποταπό, όπως τα γράσα.

«Όχι, όχι, δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Επισκευάζεται ήδη. Ο οδηγός μου το έχει αναλάβει. Μα χρειαζόμαστε επειγόντως να ξαναξεκινήσουμε για τα σύνορα και έχουμε αργήσει πολύ. Μας περιμένουν, ξέρετε, δύο αυτοκίνητα που ήδη προπορεύονται».

«Α, ναι, τα είδαμε. Ειδικά η Lancia ήταν ένα υπέροχο πλάσμα! Τη λιγουρεύτηκα!»

«Ακούστε... Συγγνώμη, δεν σας συστήθηκα. Συνταγματάρχης Δημήτρης Νότη Μπότσαρης. Με ποιον έχω την τιμή να συνομιλώ;» Ο Μπότσαρης πρόφερε αργά το επώνυμό του για να διαφημίσει την ένδοξη καταγωγή του. Και μόνο το ενδώνυμό του, που το είχε ενθέσει ανάμεσα στο μικρό και το επώνυμο, ήταν καθαρή εγγύηση για το κύρος του.

«Χαίρω πολύ, συνταγματάρχα Μπότσαρη. Ονομάζομαι Στυλιανός Χαρισιάδης, κάτοικος Ιωαννίνων», είπε ο νεαρότερος άντρας τείνοντας το χέρι του εντυπωσιασμένος.

«Κύριε Χαρισιάδη, είναι απολύτως απαραίτητο να φτάσουμε στην Κακαβιά το συντομότερο», απάντησε με ευγένεια τόσο αχνή που άγγιζε την αδιαφορία. «Θα μπορούσαμε να δανειστούμε το αμάξι σας ως το βράδυ και σας εγγυώμαι ότι θα σας επιστραφεί σε άριστη κατάσταση».

Ο Χαρισιάδης έμεινε για λίγα δεύτερα αμήχανα σιωπηλός. Οι λέξεις κρέμονταν από ίνες στο στόμα του και δεν έβγαιναν εύκολα.

«Ξέρετε... Δεν νομίζω ότι θα μπορούσα να σας φανώ τόσο χρήσιμος όσο πιστεύετε», βρήκε το σθένος να απαντήσει. Άλλωστε μιλούσε σε έναν συνταγματάρχη και, για να του ζητάει ο Μπότσαρης ένα είδος επίταξης του αυτοκινήτου του, σήμαινε ότι θα είχε όντως επείγουσα ανάγκη. Δεν ήθελε να σταθεί εμπόδιο στα πλάνα του ελληνικού στρατού, μα έλα που είχε πράγματι λόγους να αδυνατεί να τον εξυπηρετήσει...

«Κοιτάξε... Επιστρέφω από Αγίους Σαράντα, όπου είχα πάει τον θείο μου, τον Μητροπολίτη Αργυροκάστρου, για να προλάβει το πλοίο για Βενετία. Ένας Θεός ξέρει πώς έφτασα, ένας Θεός ξέρει πώς επέστρεψα. Είναι και το δικό μου σε αθλία κατάσταση», είπε ξύνοντας το πιγούνι του διστακτικά.

«Προτείνω λοιπόν να πάρω εγώ το δικό σας ως το βράδυ και, με το που επισκευαστεί το δικό μας σε ελάχιστα λεπτά, το παίρνετε να πάτε στα Ιωάννινα στις δουλειές σας. Ως το βράδυ θα σας το έχουμε επιστρέψει».

«Πραγματικά, συνταγματάρχα, θα ήθελα να σας εξυπηρετήσω όσο τίποτα στον κόσμο, αλλά ειλικρινά, δεν νομίζω ότι το όχημά μου θα σας πάει πάνω από είκοσι χιλιόμετρα. Και θα είναι δώρον άδωρον η ανταλλαγή μας», είπε ο Χαρισιάδης στενοχωρημένος και στράφηκε στον δικό του οδηγό για βοήθεια. Ένα βλέμμα ήταν αρκετό.

«Σας λέει την αλήθεια, συνταγματάρχα», είπε ένας ηλιοκαμένος μουστακαλής, κοντός και χεροδύναμος, με μια ελιά ανάμεσα στα φρύδια. «Κάναμε αμάν να έρθουμε ως εδώ και πάμε καρφί στον μηχανικό για επισκευή!»

Ο Μπότσαρης πήρε μια βαθιά ανάσα, την κράτησε στα πνευμόνια του σαν να διύλιζε τον αέρα για να γεμίσει καθαρός

κάθε κοιλότητα, κι ύστερα τον έβγαλε όλο με έναν αθόρυβο αναστεναγμό.

«Καλώς!» είπε χωρίς ένδειξη ειρωνείας στη φωνή. «Αφού δεν μπορείτε, δεν μπορείτε... Ευχαριστώ πολύ και καλό δρόμο...» συνέχισε και γύρισε απότομα προς τον Τσίγγανο, κάνοντάς του ένα νεύμα που, αν μιλούσε, θα σήμαινε «Τι να κάνουμε...».

Ο Χαρισιάδης, εμφανώς ταραγμένος, ρώτησε αν μπορούσαν να βοηθήσουν κάπως αλλιώς, αλλά ο Μπότσαρης του είπε ότι σύντομα θα έφευγαν και πάλι μετά την επισκευή. Τα δύο αμάξια χωρίστηκαν, καθώς ο Χαρισιάδης έφυγε με το δικό του να βήχει και να ξερνάει μαύρο, βρομερό καπνό μέσα στη σιγαλιά της φύσης.

Λίγα ακόμα λεπτά πέρασαν πριν ο οδηγός του Μπότσαρη αναφωνήσει: «Έτοιμοι! Μπορούμε να φύγουμε!».

Ένα ηχηρό «επιτέλους» βγήκε ταυτόχρονα από τα στόματα των δύο στρατιωτικών.

Το ελληνικό όχημα ανέπτυξε τη μέγιστη δυνατή ταχύτητα για να προλάβει τα άλλα δύο. Στο 34ο χιλιόμετρο, ο Μπότσαρης διέταξε να σταματήσουν στο ελληνικό φυλάκιο στο Καλπάκι. Από εκεί, έσπευσε να τηλεφωνήσει στον επικεφαλής του ελληνικού συνοριακού φυλακίου στην Κακαβιά. Τον πληροφόρησε για την όλη καθυστέρησή του και τον παρακάλεσε να ενημερώσει σχετικά και τα μέλη των δύο άλλων αντιπροσωπειών, όταν θα έφταναν.

«Δεν υπάρχει πρόβλημα εάν η διαχάραξη ξεκινήσει χωρίς εμένα. Θα με αντικαταστήσει αρχικά ο εκεί ευρισκόμενος λοχαγός Σπυρόπουλος, ο οποίος μαζί με τον επίσης παρευρισκόμενο λοχαγό Λαμπρόπουλο θα αποτελέσουν προσωρινά την ελληνική αντιπροσωπεία, όντες μέλη αυτής», προσέθεσε. «Εγώ θα τους προλάβω με τα άλογα που σας ζήτησα χθες. Έτοιμα δεν είναι; Παρακαλώ να μείνουν στη διάθεσή μου».

Ξαναμπήκε γρήγορα στο αμάξι και είπε στον οδηγό να γκαζώσει. Ο άνεμος έβαζε τα δυνατά του να τους πάρει μακριά τα καπέλα τους, γι' αυτό θεώρησαν ότι ήταν σώφρον να τα βγάλουν και να τα κρατάνε στα γόνατά τους. Συχνά, ο Μπότσαρης κοιταζόταν με τον Τσίγγανο και ο υφιστάμενος στρατιωτικός απόρησε με την αγωνία του ανωτέρου του. Θα έφταναν κάποια στιγμή· δεν ήταν και τόσο μεγάλη ζημιά αν αργούσαν λίγο.

Ο δρόμος πλέον άφηνε τις γαλήνιες πεδιάδες και ανηφόριζε σιγά σιγά προς εξίσου γαλήνιες κοιλάδες, με χαμηλούς, ηλιολουσμένους λόφους να τον πλαισιώνουν. Κάθε λογής θάμνος φύτρωνε εδώ, φουντωτοί, αγκαθωτοί, ξεροί, καρπογεμάτοι. Και τα δέντρα πλήθαιναν, σαν κάθε στροφή, κάθε πλαγιά να τα προσκαλούσε να φυτρώσουν θαλερά, να γεμίσουν τον τόπο με ρωμαλέα πρασινάδα.

Το αμάξι έτρεχε και οι ρόδες εκσφενδόνιζαν πετραδάκια εδώ κι εκεί, αφήνοντας ένα παχύ σύννεφο σκόνης πίσω τους, τόσο, που ένας βοσκός που συνάντησαν αναγκάστηκε να πηδήξει στο διπλανό χαντάκι μέχρι να κατακάτσει ο κουρνιαχτός που όρμησε στα σωθικά του. Πέρασαν και το Δελβινάκι κι εκεί ο Μπότσαρης, χωρίς να κατέβει από το αυτοκίνητο, ρώτησε έναν στο χάνι αν είχαν περάσει τα αυτοκίνητα.

«Εδώ και πολλή ώρα», του είπε ο άντρας και αμέσως το αμάξι άρχισε πάλι τον αγώνα δρόμου.

Ήταν πλέον σε υψόμετρο και το όχημά τους έκανε τιτάνιες προσπάθειες να ικανοποιήσει τους επιβάτες του. Μα η φύση ήταν στα καλύτερά της και δοκίμαζε να απαλύνει την κατάσταση απλώς με το να είναι όμορφη. Η θέα στα απέναντι βουνά ήταν μαγευτική, μα δεν είχαν τον χρόνο να κάνουν στάση και να την απολαύσουν. Άλλωστε, το είχαν κάνει άλλη φορά.

Τα βουνά παρέμεναν εκεί, το ένα δίπλα από το άλλο, η μία κορυφή πίσω από την άλλη, να χάνονται στον ορίζοντα με

διαβαθμισμένες αποχρώσεις του πράσινου, του μπλε και του γκριζου. Η ομορφιά των ορέων, η χλωρή τους ικμάδα, που η ζέστη ενός ολόκληρου καλοκαιριού δεν είχε κατορθώσει να νικήσει, ήταν εκεί για να τους θυμίζει ότι όλα ήταν ωραία, παρόλο που δεν είχαν χρόνο να σταθούν και να ακούσουν τον αέρα να σφυρίζει μέσα από τις φυλλωσιές ούτε το τραγούδι των εντόμων όσο αναζητούσαν τη γλύκα των λουλουδιών.

Το πράσινο κάνει ό,τι μπορεί να νικήσει το κόκκινο. Μα δεν είναι παντοδύναμο απέναντι στο χρώμα που επιλέγουν να ντυθούν οι ψυχές των ανθρώπων.

Τώρα έφταναν στο Ζέπι, μια θέση δέκα περίπου χιλιόμετρα πριν την Κακαβιά. Είχαν ήδη φτάσει στο 53ο χιλιόμετρο της διαδρομής. Όλα είχαν πάει σχετικά καλά τελικά, μετά την πρωινή αναποδιά. Εδώ ο δρόμος στένευε πολύ και η θέα ήταν ανύπαρκτη, αφού τα δέντρα σχημάτιζαν εκατέρωθεν ένα αδιapέραστο τείχος και το δάσος ήταν δύσβατο και οργιώδες. Σε λίγο όμως θα άνοιγε πάλι, καθώς θα έφταναν στην Κακαβιά. Έκοψαν λίγο ταχύτητα, γιατί ίσως να μην προλάβαιναν να φρενάρουν εγκαίρως, αν ερχόταν κάποιος πατητός από την άλλη κατεύθυνση ή αν είχε σταθμεύσει για λίγο.

Ήταν 9:55. Ο άνεμος είχε γίνει ένα δροσερό αεράκι και οι δύο στρατιωτικοί χάζευαν προς το δάσος, ο καθένας από την πλευρά του, όταν τα σώματά τους τραντάχτηκαν από ένα απότομο φρενάρισμα του οδηγού. Αμέσως μετά, πριν καν προλάβουν να γυρίσουν τα κεφάλια τους μπροστά, ο οδηγός του παλιού Ford ούρλιαξε με άκρατο τρόπο: «Θεέ μου! Τι είναι αυτό;».

Αυτό που αντίκρισαν πάγωσε το αίμα τους. Λίγο πριν την επόμενη στροφή, στη μέση του δρόμου ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση, βρισκόταν σταματημένο ένα πολύ γνωρίμο αμάξι. Και ακριβώς μπροστά του κείτονταν τρία ακίνητα σώματα, με μικρές λίμνες αίματος να έχουν σχηματιστεί γύρω τους.